

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

KVALITATIVNÍ ŠETŘENÍ POTŘEB SENIORŮ V NÁCHODĚ

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA ZE ŠETŘENÍ

10.10.2017

ZPRACOVALA: Zuzana Skříčková

Obsah

1.	ÚVOD – KONTEXT A CÍLE REALIZOVANÉHO KVALITATIVNÍHO ŠETŘENÍ.....	3
2.	ZÁKLADNÍ INFORMACE O REALIZOVANÉM KVALITATIVNÍM ŠETŘENÍ	4
2.1	Metodologie zvolená pro šetření	4
2.2	Složení výběrového souboru	4
3.	ZÁKLADNÍ PROFIL MĚSTA NÁCHOD	6
4.	ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ SLEDOVANÉ CÍLOVÉ SKUPINY	8
5.	HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ – SOUHRN	9
5.1	Potřeby seniorů ve městě Náchod – shrnutí.....	9
5.2	Problémy a obavy seniorů ve městě Náchod – shrnutí.....	9
5.3	Stárnutí v domácím prostředí – ano či ne?	11
6.	HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ – DETAILNÍ POPIS JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ	12
6.1	Sociální služby ve městě Náchod.....	12
6.1.1	Pečovatelská služba (poskytovatel Městské středisko sociálních služeb Marie)	12
6.1.2	Domov pro seniory (poskytovatel Městské středisko sociálních služeb Marie)	15
6.1.3	Sociální služby organizace Betánie – konkrétní zkušenost s pobytovou a odlehčovací pobytovou službou	16
6.1.4	Specializované služby pro lidi s demencí.....	16
6.1.5	„Tlačítka první pomoci“	17
6.2	Další druhy/formy pomoci, podpory a péče ve městě Náchod.....	17
6.2.1	Zdravotní domácí péče	17
6.2.2	Senior taxi (zdravotní taxislužba)	18
6.2.3	Dostupnost lékařské péče a pomoci ve městě Náchod	18
6.3	Bydlení seniorů ve městě Náchod	19
6.4	Dobrovolnictví, spolková činnost, osamocení a sociální izolace seniorů	23
6.5	Doprava, pohyb a bariéry po městě Náchod.....	25
6.6	Bezpečnost seniorů ve městě Náchod	27
6.7	Informovanost seniorů ve městě Náchod	28
7.	DOPORUČENÍ ANEB CO SENIOŘI VE MĚSTĚ NÁCHOD POTŘEBUJÍ.....	30

materiál neprošel textovou a jazykovou úpravou

1. ÚVOD – KONTEXT A CÍLE REALIZOVANÉHO KVALITATIVNÍHO ŠETŘENÍ

Na základě zadání města Náchod proběhlo v období 5.9.2017 až 13.9.2017 kvalitativní šetření potřeb seniorů žijících ve městě Náchod. Šetření bylo realizováno formou skupinových diskuzí v rámci 5 fokusních skupin.

Kvalitativní šetření potřeb osob v seniorském věku bylo realizováno jako součást projektu „Rozvoj regionálního partnerství v sociální oblasti na území obcí Královéhradeckého kraje“.

Šetření bylo zaměřeno na každodenní život seniorů v lokalitě města Náchod, s přihlédnutím zejména k otázkám dostupnosti sociálních služeb¹.

Cílem šetření bylo zjistit:

- jak se seniorům v lokalitě žije, jaké jsou jejich reálné **potřeby** a jak jsou tyto potřeby aktuálně uspokojovány;
- **problémy**, se kterými se sledovaní jedinci ve svém životě (a ve sledované lokalitě) potýkají, a popis toho, jak tyto případné problémy v současné době řeší;
- **názory** seniorů na současný trend v sociálních službách, tj. na podporu stárnutí v domácím prostředí.

---

¹ Dle Zákona č. 108/2006 Sb, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O REALIZOVANÉM KVALITATIVNÍM ŠETŘENÍ

2.1 Metodologie zvolená pro šetření

Pro účely tohoto kvalitativního šetření byla zvolena a použita technika/metoda fokusních skupin. Tato technika umožňuje oslovit velikostně větší výzkumný vzorek dotazovaných a zároveň v průběhu rozhovoru přistupovat k účastníkům jednotlivě a individuálně.

V rámci šetření byla dodržena etická pravidla výzkumu. Jednalo se o (Hendl, 1997)²:

- poučený (informovaný) pasivní souhlas;
- svobodu odmítnutí;
- anonymitu (limitovaná specifika místa realizace šetření a zadavatele).

Šetření proběhlo a dodrželo následující standardní kroky³:

- sestavení realizační týmu a rekrutace (výběr) účastníků;
- organizační zajištění místa konání, časové určení konání šetření;
- příprava a schválení diskusního plánu;
- realizace 5 skupinových diskusí dle plánu, spolu s audio záznamem;
- transkripce záznamu s následnou analýzou dat a výsledků, včetně zpracování předběžné a závěrečné zprávy.

Všechny fokusní skupiny byly se souhlasem účastníků nahrávány, následně (pouze pro účely zpracování) došlo k transkripci, tzn. převedení mluveného projevu z rozhovoru do písemné podoby. Jednalo se o transkripci očištěnou od dialektu a chyb ve větné skladbě, a to z důvodu soustředění se na obsahově - tematickou rovinu informací (Hendl, 2008).

2.2 Složení výběrového souboru

Šetření bylo realizováno formou skupinových diskusí v rámci 5 fokusních skupin. Těch se zúčastnilo celkem **44 dotazovaných**, v následujícím podrobnějším členění.

- Věkové rozmezí dotazovaných - 52 až 89 let (průměrný věk respondentů byl 71let);
- Složení dle pohlaví – 11 mužů a 33 žen;
- Většina dotazovaných žije sama – 23 osob, 21 osoby žije ve sdílené domácnosti (v partnerském svazku nebo v rámci více generační domácnosti);
- Mezi dotazovanými byly zastoupeny osoby, které aktuálně užívají sociální službu – celkem 9 uživatelů, přičemž všichni využívají služeb pečovatelské služby. Mnoho

---

² Hendl, J.: Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha, 1997.

³ Více viz Veselý, A., Nekola, M. a kol.: Analýza a tvorba veřejných politik (přístupy, metody a praxe). Slon, 2007.

dotazovaných mělo zprostředkované zkušenosti se sociálními službami ve městě Náchod (užívali jejich rodinní příslušníci nebo jiné blízké osoby). Mezi dotazovanými byli ale lidé, kteří se dosud se sociálními službami nijak nesetkali.

- Mimo sociální služby mělo nejvíce dotazovaných zkušenosti s domácí zdravotní péčí.
- Většina dotazovaných (celkem 27) bylo členy nějakého spolku či svazu a aktivně se na spolkové činnosti podílelo.
- Z hlediska typu bydlení byli zastoupeni obyvatelé žijící v nájemní formě bydlení (včetně nájemního bydlení v domech se zvláštním určením – celkem 10 osob), obyvatelé žijící ve vlastních bytech či rodinných domech.
- Šetření proběhlo mezi respondenty žijícími jak v centru města Náchod, tak v jeho okrajových částech⁴.

---

⁴ Šetření se zúčastnili dotazovaní například z těchto částí města Náchod: Centrální část města, Klínek, Plhov, Babí, Běloves (včetně části Karlův kopec), Staré Město, Branka, „Sídliště u nemocnice“.

3. ZÁKLADNÍ PROFIL MĚSTA NÁCHOD⁵

Město Náchod se nachází v severovýchodním cípu Čech na hranici české křídové tabule a Sudetské horské soustavy. Jde o důležitý dopravní uzel u hranic s Polskem a celý region se vyznačuje průmyslově orientovaným hospodářstvím s dlouhodobou převahou textilního průmyslu, který se bouřlivě rozvíjel ve druhé polovině 19. století a jehož dominance v ekonomice regionu přetrvala až do 90. let století minulého. Ne nadarmo byl Náchod zván „Manchesterem východu“.

Náchod se svým okolím byl vždy centrem českého osídlení (jakýmsi výběžkem v oblastech německého osídlení). V meziválečném období žily kromě Čechů ve městě pouze stovky Němců a také o něco méně Židů, z nichž někteří patřili k významným majitelům továren. Později je stihl tragický osud, pokud tedy nestačili uprchnout. Poválečné vyhnání Němců nemělo vzhledem k jejich počtu ve městě Náchod a okolí takový dopad jako v jiných Sudetských oblastech.

Populační vývoj města odráží rozvoj a stagnaci textilního a dalšího⁶ průmyslu. V současnosti vykazuje cca 20 000 obyvatel, přičemž hlavní populační boom byl ukončen v roce 1910 (18 500 obyvatel). Mezi lety 1960 a 1980 vzrostl počet obyvatel z cca 18 500 na 20 500, maxima dosáhl kolem roku 2000 (21 500 obyvatel).

Ve skladbě obyvatel lze sledovat nápadné disproporce mezi muži a ženami, mezi seniory převažují ženy, což je běžný úkaz, protože ženy se obecně dožívají vyššího věku než muži, nicméně ženy tvoří celých cca 60 % seniorské populace (seniorek žije v Náchodě téměř o 1 000 více než seniorů).

Lze předpokládat, že tuto skutečnost lze posuzovat ve vztahu k vysoké zaměstnanosti žen v textilním průmyslu, a také, že zejména v poválečném období se ženy do Náchoda ve zvýšené míře stěhovaly za prací v textilních továrnách, neboť lidské zdroje ve městě (místní dívky a ženy) zřejmě nemohly pokrýt potřebu pracovní síly, zejména třeba v n.p. Tepna. Ve městě proto byly v tomto období lokalizovány ubytovny pro (zejména) ženy pracující v textilních provozech.

Vrátíme-li se ke skutečnosti, že Náchod byl vždy městem s českým obyvatelstvem, lze předpokládat, že na rozdíl od sudetských měst, kde po II. světové válce došlo k hromadnému vyhnání leckdy téměř všech obyvatel a tím zprerhání všech společenských a kulturních vazeb, v Náchodě se mohl udržet čilý spolkový život dělnických (i jiných) spolků známý z předválečného období. Je pravděpodobné, že tyto společenské tradice v jisté podobě mohly přetrvat až do dnešních dnů. Zejména v seniorské populaci by bylo zajímavé existenci a dopad této historické kontinuity sledovat, a to i s ohledem na řízení a poskytování

---

⁵ Zdroje: wikipedie, Český statistický úřad (www.czso.cz).

⁶ Náchod naštěstí nebyl nikdy ekonomicky příliš jednostranně zaměřen.

podpory osobám v seniorském věku žijícím na území města i prostřednictvím sociálních služeb a také podpory komunitního života ve městě.

4. ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ SLEDOVANÉ CÍLOVÉ SKUPINY

Za seniora se obecně označují osoby ve věku 65 let a více. Věk nad 90 let bývá označován jako dlouhověkost. Počet osob, které se dožívají tohoto věku, stoupá. Důvodem je zvyšování úrovně zdravotní péče a celkové zvyšování životní úrovně.

Skupinu lidí ve věku 65 a více let nelze jednoduše pojmut a vnímat jako jeden celek. Naopak, senioři (a to je typické nejen pro město Náchod) tvoří velice nehomogenní skupinu. Tato různost je daná biologicky, sociálně, psychologicky i ekonomicky.

Existuje celá řada dalších faktorů, které ovlivňují představy seniorů o způsobu prožití stáří, o formách pomoci, které se jim má dostat a celkově jejich možnost zůstat aktivní a řídit si svůj život až do konce. Mezi nejkličovější patří:

- Zdravotní stav seniory (zejména přítomnost chronických nemocí a obtíží) a s tím související fyzická a psychická kondice
- Věková kategorie a s ní související základní naplnění (období přípravy na důchod, počínají důchod, starší senioři, staří lidé)
- Skutečnost, zda stáří prožívám s životním partnerem
- Přítomnost a funkční podpora rodiny či blízkých osob
- Funkční podpora dalších osob (sousedé, bývalý kolegové, spolučlenové z organizací a spolků)
- Finanční/materiální zajištění/příjmy (tj. zda vlastní dům či byt, zda mají jeden či více příjmů, zda vlastní osobní automobil, atd.) versus finanční výdaje (výdaje spojené s bydlením, výdaje spojené se zdravotním stavem – léky, kompenzační pomůcky, služby, existence dluhů, půjček, exekucí, atd.)
- Možnosti pohybu, resp. omezení v mobilitě
- Existence a dostupnost institucionálních forem pomoci a péče (péče zdravotní, sociální, dávkové podpůrné systémy, apod.)
- Lokalita, kde senior žije a s tím spojená (občanská) vybavenost

V závislosti na těchto faktorech se pak konkrétní potřeby seniorů a následně možnosti jejich naplnění velice různí.

5. HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ – SOUHRN

5.1 Potřeby seniorů ve městě Náchod – shrnutí

Jak již bylo výše konstatováno, senioři ve městě Náchod (stejně jako jinde) tvoří velmi různorodou skupinu.

Konkrétní potřeby jednotlivých seniorů se pak odvíjí od toho, v jaké jsou aktuálně životní etapě. Každá skupina seniorů má odlišné potřeby a také odlišné představy o jejich naplnění.

Přesto lze konstatovat jakési **obecně platné potřeby, které zaznívaly napříč všemi skupinami seniorů**. K tomu, aby senioři prožívali stáří důstojně, spokojeně a plnohodnotně, potřebují:

- Mít jistotu pomoci a vědět, že nezůstanou sami - mít jistotu, že vždy budou kolem lidé, kteří včas pomohou (bez ohledu na to, zda je to rodina, blízcí či nějaká profesionální služba);
- Mít bezpečné (z hlediska vnitřního bezpečí i z hlediska bezpečí v lokalitě) a ekonomicky dostupné bydlení, ve kterém mají jistotu budoucnosti (tj. že zde můžou žít i dožít);
- Mít dostupnou zdravotní péči a jistotu této péče do budoucna;
- Mít funkční pomoc a funkční vztahy s rodinou a blízkými;
- Mít dostupné další formy pomoci a péče (sociální služby, pomoc z jiných systémů);
- Mít dostatek sociálních kontaktů, jistota, že nejsem a nezůstanu sám;
- Mít přístup k potřebným informacím (tj. že dané informace existují a že se je senioři mají jak dozvědět);
- Mít nabídku adekvátních volnočasových aktivit, možnost být zapojeni do spolkové a klubové činnosti.

5.2 Problémy a obavy seniorů ve městě Náchod – shrnutí

Problémy a obavy, se kterými se senioři ve svém životě ve městě Náchod potýkají, se také odvíjí od konkrétní životní situace každého z nich. Jako ústřední zaznívala obava z nedostupnosti pomoci a podpory v životních fázích, kdy se o sebe nebude schopen člověk postarat sám (a to zejména obavy z toho, že pomoc pro ně bude finančně nedostupná, případně jí nebude ve městě Náchod dostatečná kapacita – např. pobytové služby pro seniory, nedostatečný časový rozsah terénní pečovatelské služby, případně daná služba ve městě Náchod nebude k dispozici vůbec – specializované služby pro lidi s demencí).

V rámci následujících oblastí jsou pak shrnuty nejčastěji zmiňované problematické situace či témata, se kterými se dotazovaní senioři napříč všemi skupinami ve městě Náchod potýkají či setkávají.

Sociální služby

- Nedostatečná časová dostupnost pečovatelské služby;
- Finanční nedostupnost sociálních služeb pro seniory s nízkými příjmy;
- Kapacitní nedostupnost či neexistence služeb pro osoby s demencí.

Jiné (nesociální) formy pomoci

- Nedostatek lékařů, odchody specialistů;
- Špatně přístupné (bariérové) ordinace lékařů;
- Neochota lékařů k návštěvní službě;
- Špatný aktuální stav a nejistá budoucnost náchodské nemocnice;
- Neexistence individuální zvýhodněné dopravy pro seniory („senior taxi“).

Bydlení

- Vzrůstající počet osob v seniorském věku, které si nejsou schopny z finančních důvodů udržet bydlení;
- Vzrůstající počet osob v seniorském věku, které potřebují malometrážní nízkonákladové bydlení;
- Lokality města Náchod bez občanské vybavenosti;
- Obtížně dostupné lokality města Náchod;
- Nedostatek bezbariérového bydlení.

Spolková činnost, osamělost seniorů

- Chybějící prostory a zázemí pro důstojné scházení se členů spolků a svazů;
- Izolace a ztráty kontaktu s okolím (obavy vyplývající z odlehlosti lokality od centra města, náročnosti trasy z bydliště do centra města);
- Obava z osamění (ztráta blízkých, rodiny, přátel, ztráty mobility a možnosti dostat se mezi lidi).

Doprava, pohyb, bariéry

- Problematické úseky (bariéry, nebezpečná řešení) ve městě Náchod;
- Dosud existující bariéry pro seniory a lidi s hendikepem.

Bezpečnost

- Místa, která jsou vnímána ve městě Náchod jako nebezpečná (ulice Plhovská u marketu Lidl a křížení s ulicí Za teplárnou).

5.3 Stárnutí v domácím prostředí – ano či ne?

Konkrétní představy o tom, jak a kde prožijí stáří, resp. fázi, když již budou potřebovat nějakou pomoc, se mezi seniory výrazně liší. Významně se liší představy o tom, **kdo, kde a jak** by měl pomoci.

Někteří senioři mají jasnou představu, že zůstanou ve svém a dožijí doma. Pomoc očekávají zejména od svých blízkých, maximálně jsou ochotni čerpat službu, která jim bude poskytována v jejich domácím prostředí. Jiní jednoznačně připouští, že od rodiny pomoc nečekají (případně nemohou požadovat) a počítají s institucionální formou pomoci, tj. že odejdou v určitém okamžiku do pobytové služby.

Dosud plně aktivní senioři na dotaz „Jak si představují pomoc a péči ve stáří?“ odpovídají:

- *Chci být jednoznačně ve svém, nikam se nestěhovat a mít službu, která chodí za mnou.*
- *Jít do takového zařízení, kde jsou jen staří lidé, tak to je čekání na smrt.*
- *Pokud budu mít rozum, tak bych chtěla zůstat doma.*
- *Být co nejdéle soběstačná doma a mít tam služby.*
- *Já určitě bych chtěla jít do nějaké domova pro seniory. Nemám vůbec představu, že bych zůstala někde sama. Děti sice máme, ale ty ještě nebudou ani v důchodu a ty by se asi těžko mohly postarat. Pokud nebudu mít hlavu v pořádku, tak to bude řešit někdo jiný. Já žiju v paneláku, kde každý za sebou zavře dveře. Tak, co já potom sama tam. Tak bych šla někde, kde bych měla kontakt s jinými lidmi. Ale určitě nemám představu, že se o mě postarají děti.*
- *Já jsem omezená už teď v pohybu, takže určitě nějaké ty služby budu potřebovat. Za každým se zavrací dveře, v baráku nemáme výtah, člověk se odtamtud pak nedostane. A je dobrý, když jste v tom nějakém společném pečovatelském domě, že na vás někdo dohlédne. Ale sama na pokoji.*
- *Sice bydlím v baráčku s dcerou, ale stejně tak bych šla do seniorského domu.*
- *Já mám ráda své soukromí a chtěla bych zůstat ve svém bytě.*
- *Já jsem nesmírně spokojená. Jsem ve svém.*

S institucionální pobytovou formou péče se pojí hlavně očekávání, že nezůstanu sám, že kolem mě budou další lidé, kteří mne v případě potřeby včas pomohou.

Co by senioři potřebovali, aby mohli zůstat bydlet doma:

- Pečovatelskou službu, která by svým časovým rozsahem pokryla celý den (tj. čas i do pozdních večerních hodin, než se rodina vrátí z práce domů);
- Mít se jak dostat k lékaři (pomoc rodiny, sanita, senior taxi), případně mít jistotu, že lékař v rámci návštěvní služby přijede za nimi;
- Kontakt s lidmi a jistota, že se potkají s přáteli.

6. HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ – DETAILNÍ POPIS JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ

6.1 Sociální služby⁷ ve městě Náchod

Pouze 9 dotazovaných mělo osobní zkušenosti s užíváním sociální služby ve městě Náchod. Ve všech případech šlo o zkušenost s čerpání služby pečovatelská služby, vždy u poskytovatele Městské středisko sociálních služeb Marie.

Další část dotazovaných měla zkušenosti se sociálními službami zprostředkované, kdy služba pečovala o jejich rodinné příslušníky nebo blízké osoby. Mezi dotazovanými však byli i osoby, které se doposud s působením sociálních služeb neselekali. Přesto, i tito respondenti měli alespoň obecné představy o tom, že existuje a co dělá pečovatelská služba a že na území města Náchod funguje „domov důchodců“.

Obecně, dotazovaní nijak nerozlišovali, jestli daná služba je služba sociální (tedy těmi dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách) nebo jde o pomoc či podporu z jiného systému. Pro běžný život dotazovaných to není nijak podstatné. Tato zkušenost věrně odráží situaci v běžné populaci, kdy lidé nemají důvod rozlišovat, do kterého rezortu je služba zařazena.

Obecně lze konstatovat, že dotazovaní vnímají sociální služby ve městě Náchod jako služby potřebné a zároveň jako služby s dobrou úrovní kvality. Mezi dotazovanými panovaly pouze obavy, zda je ve službách, zejména tedy těch pobytových, dostatečná kapacita. Výhrady se dále týkali dostupnosti pečovatelské služby. Dotazovaní také reflektovali, že ve svém okolí zaznamenávají stále více osob s počínající nebo již probíhající demencí (jakékoliv formy). Vnímají, že těmto osobám, ale zejména pak jejich rodinám je třeba nutně pomoci.

6.1.1 Pečovatelská služba (poskytovatel Městské středisko sociálních služeb Marie)⁸

Respondenti, kteří využívají, či dříve využívali (resp. jejich blízcí rodinní příslušníci) terénní pečovatelskou službu, jsou s **její kvalitou v podstatě spokojeni a službu si chválí**. Přesto zaznělo hodně připomínek a kritik, které vychází ze srovnání služeb, které poskytovala pečovatelská služba před rokem 2007 (tedy před platností Zákona o sociálních službách) a následném stavu po zavedení zmíněného zákona.

(„S bydlením jsem naprosto spokojený. Co se týká pečovatelek a pečovatelských služeb, to je všechno perfektní. To si nemůžu ani v nejmenším naříkat. Pečovatelky chválím, ty jsou bezvadný.“)

⁷ Pro účely této zprávy jsou myšleny služby, jejichž cílová skupina jsou senioři. Když tedy zpráva popisuje zkušenosti se sociálními službami, je myšleno nikoliv všemi druhy služeb, ale službami pro seniory.

⁸ Řada připomínek v této části se netýká samotné terénní pečovatelské služby, ale nájemního bydlení v budovách Harmonie I. a Harmonie II. v Rybářské ulici, kde jsou provozovány byty se zvláštním určením. Přesto jsou uvedeny v této části, která pojednává o sociálních službách, s vědomím toho, že se sociální služby netýkají.

V této souvislosti je ale třeba poznamenat, že respondenti, kteří se diskuse zúčastnili a zároveň žijí v nájemních bytech v domech Harmonie I. a Harmonie II. v naprosté většině nevyužívají jiné úkony pečovatelské služby než je donáška oběda. Dvě dotazované, které zároveň žijí v nájemních domech, nevyužívají v současnosti žádné úkony pečovatelské služby. Hodnocení služby je u těchto „uživatelů“ potom paradoxní, neboť v takovém případě nelze co hodnotit.

(„Služba je tady dobrá. Zatím nic nepotřebuju. Zatím si tady vařím, všechno si udělám sama, zatím nepotřebuju službu. Ještě pomáhám manželovi.“)

Přes chválu služby, zazněla ze strany řady respondentů **kritika na časovou dostupnost** (respektive nedostupnost) služby. Dle názorů těchto respondentů není časová dostupnost služby dostačující, měla by být poskytována nejen ve všední/pracovní dny, ale i o víkendech a svátcích a ve větším časovém rozsahu.

(„Služba, která skončí ve tři a o víkendech a svátcích je neobsazená, je naprosto nedostačující.“)

(„Když ta pečovatelská služba nebude do večerních hodin, aby ty lidi co nejdéle udržela doma, tak oni pak vyhledávají tu pobytovou službu. Tam ale ještě ty lidi nemuseli přijít.“)

Další stránkou dostupnosti pečovatelské služby je **dostupnost finanční**. Podle některých dotazovaných může být služba pro řadu seniorů v Náchodě z finančních důvodů nedostupná.

(„Senior má velmi malý důchod. Čili senior, který nemá nějakou podporu, ať už od rodiny nebo nedostane nějaký příspěvek, tak si pečovatelskou službu nemůže zaplatit. To znamená, že ta pečovatelská služba je pro mnohé nedostupná i finančně.“)

Situaci pro některé seniory nemusí řešit ani příspěvek na péči. Pokud seniorovi není přiznán, případně je mu přiznán pouze nízký stupeň, ani tato dávka mu pak dostupnost služby neumožní.

(„Znám příklad jednoho seniora, který opravdu už chodí o hůlčičkách, vydrží stát tak hodinu, aby si něco uvařil. Není schopen už jít ani do obchodu. A několikrát už žádal o příspěvek. Asi dva roky se s nimi takhle tahal, telefonoval, dopisoval a nedosáhl ničeho. A má jen klasický důchod.“)

Velmi intenzivně zaznívala od obyvatel (ale nejen od nich) domů Harmonie I. a Harmonie II. nespokojenost se skutečností, že v prostorách domů **není k dispozici noční služba** (tj. nonstop služba pečovatelské služby, 24/7). Podle všech zúčastněných je absence noční služby velký nedostatek v poskytované službě. Pro řadu z nich tato skutečnost představuje velkou

nejistotu a působí jim obavy. A zároveň se stává důvodem k úvahám o „přestupu“ do domova pro seniory.

(„Využíváme služby, které toto zařízení poskytuje. Ty služby ovšem nejsou takový, jako bývaly, protože když tady byly pečovatelky i v noci a byla tady lékařská pomoc, tak to bylo daleko lepší.“)

(„Jsem tady 25 let. Pamatuji lepší doby, když jsme tady měli lékaře a sestry. Protože nejvíce problémů je v noci a my co jsme trošku mobilní, tak musíme zařizovat pomoc sami. Kdyby tady aspoň jedna sestra byla v noci, protože to je nejvíce problémů u těch starých lidí. Mrzí mě, že když pak v noci musíme něco zařizovat, když nás někdo probudí, že mu něco je, tak už pak neusnete. Jste rozrušená, a vlastně celou noc máte zabitou.“)

(„Chybí tu služby na tu noc. Mokrát už jsem šla pomoci třeba paní vedle, co upadne. Je po mrtvici. Každou chvilku upadne a já ji v noci pomůžu, když je to možné. Rozhodně by tu měla být nějaká služba přes tu noc.“)

(„Já mám sice telefon na jednu pečovatelku, která tady bydlí vedle a tak ji třeba volám, když nemůžeme někoho zoládnout. Protože člověk už neunes jiného člověka, když je nemohoucí. Tak ji pak musím volat, aby přišla. Je to dost složitý. Ty noci jsou pro staré lidi krušný...“)

Další kritika se týkala skutečnosti, že do domů Harmonie I. a Harmonie II. **nedochází lékař**. Mnozí obyvatelé nájemních domů Harmonie I. a Harmonie II. si pamatují, že dříve lékař do domů docházel. To, že tomu tak aktuálně není, hodnotí jako snížení úrovně poskytovaných služeb. Méně pohybliví klienti se za lékařskou službou velice špatně dostávají, oba domy jsou na kopci a cesta k lékaři a od lékaře zpět je tudíž pro méně mobilní osoby náročná. K lékařům jsou také špatné a bariérové přístupy (například přístup po schodech do ordinace, která je v patře).

(„Byla tady⁹ lékařská pomoc, tak to bylo daleko lepší.“)

(„Bylo by potřeba, aby sem jednou za týden přišla nějaká doktorka.“)

(„Moje maminka byla v Harmonii, nastoupila tam, když tam byl ještě doktor a sestřičky. To teda mělo úžasnou úroveň. A jak z toho udělali nájemní byty, ty sestry nemůžou nic vykonávat, na všechno musí docházet Charita, za každé vzetí za kliku se platí, za každý kápnutí. Tamto byly skutečně služby, o staré lidi se starali, měli tam program, protože ty starý lidi se sami nezabaví. Jsou tam teď nějaké ošetřovatelky, mají toho hodně. Když z toho udělali nájemní byty, tak ta péče šla 20 let zpátky.“)

---

⁹ Myšleno v domech Harmonie I. a Harmonie II.

Velká **nespokojenost** zazněla od respondentů žijících v domech Harmonie I. a Harmonie II., a to s **úpravou bezprostředního okolí domů**. To hodnotí jako zanedbané, neupravované, zeleň je neprořezaná, chybí lavičky a možnost posedět si.

(„Mě mrzí, že je to tady kolem všechno zanedbané. Podívejte se na Marii¹⁰! Tam se to piplá. To je ukázkový. Ale tady? Tady to dělá jeden člověk a ještě zadarmo. Ale jen zametá, nic neprořeže. Proč jenom na tý Marii, vždyť si to zasloužíme tady taky.“)

(„To okolí... když vidím ty tyčky vypadaný z plotu, tak je mi úplně špatně. Když jdete, tak se chytáte a ono se to láme. Tady ty neořezané keře, to mě vadí. Taková ta pečlivost, aby to bylo udržované.“)

(„Měli jsme tu domovníka, ten se o to okolí staral a měli jsme to tu krásný. Všude samé kytičky, vše upravené. Domovníka propustili. Všechno je pryč.“)

Jako další námět zazněl od obyvatelů domů Harmonie I. a Harmonie II. návrh na **doplnění laviček v trase od nájemních domů do centra města** (resp. k nejbližšímu obchodu s potravinami).

(„Tady by měly být do toho kopce (pozn. myšleno cesta k domům Harmonie I. a Harmonie II. z nejbližšího obchodu, tj. z obchodu Lidl na Plhovské ulici) aspoň dvě lavičky, aby si mohli staří lidé, když jdou z nákupu odpočnout. Když vám je špatně, nemáte, kde si sednou, sedíte někde u baráku na schodech. A nemáte kam ...“)

I obyvatelé domů Harmonie I. a Harmonie II. mluvili o velké **potřebě potkávat se a scházet se**. Přes léto se tak děje na lavičkách a jiných venkovních prostorách v okolí domů. V zimním období, kdy není možnost posezení venku, chybí obyvatelům nájemních domů prostor pro společné posezení.

(„My tam máme na dvojce takovou místnost. Nevyužitou, prázdnou. Jestli by se z té místnosti nedalo udělat něco, dát tam nějaký stoleček, křesílka, a udělat posezení. Protože v zimě my pak postáváme na chodbách, kolikrát lidi nemůžou stát dlouho. My diskutujeme mezi sebou.“)

6.1.2 Domov pro seniory (poskytovatel Městské středisko sociálních služeb Marie)

Velmi dobré zkušenosti potvrzovali dotazovaní s péčí a pobytem v tomto zařízení (vesměs získané zprostředkovaně od známých, příp. díky umístění rodinného příslušníka v tomto domově).

Spokojenost se týkala často skutečnosti, že domov nabízí jednolůžkové pokoje a tím zajišťuje svým uživatelům nezbytné a tolik žádané soukromí.

---

¹⁰ Myšleno Domov pro seniory Marie, Bartoňova ulice

(„On vedle Domova Marie stojí ještě domov důchodců krajský. Ale tam je strašně málo pokojů jednolůžkových. A myslím si, že Marie poskytuje to, co bych si já představovala na své stáří – mít samostatnou místnost pro sebe se svým sociálním zařízením, kde se nemusím s nikým dohadovat, jestli teď můžu nebo nemůžu. Kde si můžu rozsvítit v noci a číst si, protože nemůžu spát a nechci užívat léky na spaní.“)

Výrazná část respondentů (i těch, kteří dosud s tímto typem služby nemají ani zprostředkovanou zkušenost) považuje zachování svého soukromí v institucích tohoto typu jako klíčovou podmínku pro potenciální využívání této služby.

Ze strany jedné respondentky (a současně žadatelky o tuto službu) zazněla kritická připomínka k **podmínkám přijetí**, konkrétně k podmínce, že služba není poskytována žadateli, který chce být přijat do zařízení i se svým domácím zvířetem.

(„Mám zažádáno, asi půjdu do Marie. Protože přeci jenom to doma nevoládám. Ještě mám pejska, tak musím ještě mu sloužit. Ty moje nohy, zatím si tam tak nějak žiju. Jezdím vozejkem doma. Chodí mi tam pečovatelka. Vozí mi jídlo 3x v týdnu, nemám každý den, protože to mě stačí ažaž. Oni toho dávají dost. Takhle tam zatím vegetuju. Ale už uvažuji ... říkám, až dosloužím pejskovi. Ale oni mi ho tam nevezmou. Kdyby mi ho tam vzali, jako to je v Němečku, a všude, v Rakousku ... takže bohužel. Tady to zatím není.“)

6.1.3 Sociální služby organizace Betánie – konkrétní zkušenost s pobytovou a odlehčovací pobytovou službou

Mezi dotazovanými bylo méně osob se zkušeností se službami společnosti Betánie. Ti, kteří ale zkušenosti s jejich službami mají (a to vždy díky péči, kterou Betánie poskytla jejich rodinným příslušníkům), ji maximálně oceňují.

(„Manžel dost dlouho stonal, takže vždycky jsme využili služeb Betánie. Tam jsou velice hodný. Oni mi vždycky pomohli. Že tam mohl třeba týden pobýt, že jsem si odpočinula“).

6.1.4 Specializované služby pro lidi s demencí

Mezi dotazovanými zazněla obava, že specializované služby pro lidi trpící nějakým typem demence, nejsou ve městě Náchod v dostatečné kapacitě. Zároveň mnoho respondentů potvrzovalo známý fakt, a to že osob s nějakým typem demence v populaci přibývá. Mnoho dotazovaných má ze situace, že oni nebo jejich blízký bude trpět nějakou formou demence, veliké obavy. Ty jsou spojené nejčastěji s představou, že jen velmi obtížně lze zvládnou péči o člověka s demencí v domácím prostředí. Předpoklad, že se jim ještě včas, případně vůbec nedostane pomoci, tyto obavy ještě zhoršují.

Někteří dotazovaní mají již osobní zkušenost, že se jejich blízcí a známí do zařízení v Náchodě¹¹ z kapacitních důvodů nedostali a museli opustit město a odejít do zařízení v jiných městech.

Další z připomínek směřovala k tomu, že některé typy služeb, zejména pak pro osoby s nějakým typem demence, ve městě Náchod chybí zcela.

(„Myslím, že ta domovinka tady chybí. Takhle na den, že by se ti senioři mohli přivést a večer zase odvézt. A rodina by byla klidnější v třeba v té práci. To si myslím, že to tady chybí. Já nevím, já to zatím nepotřebuji. Ale slyšela jsem to. Že by tady měly být takové jesle pro důchodce. Hlavně pro Alzheimer. Já znám asi dvoje, kteří by to využili. Tohle by ale mohli více zjistit obvodní lékaři, protože ti mají asi v těch obvodech víc takových lidí.“)

6.1.5 „Tlačítka první pomoci“¹²

Někteří respondenti měli informace o tom, že existuje nějaká pomoc v situacích, kdy například senior upadne doma, není schopen přivolat pomoc a bez pomoci by zůstal ležet na zemi. Konkrétní zkušenosti s touto službou chybí a mnozí respondenti si její využití v praxi neuměli představit.

Další bariérou při využívání této služby by pro některé dotazované mohla být pravděpodobně finanční nákladnost služby.

Zároveň však napříč všemi skupinami seniorů zaznívala obava právě z podobných situací, tj. situací, kdy člověk zůstane náhle imobilní a bez pomoci. Pro mnohé dotazované (a to i z řad stále aktivních seniorů) jsou tyto situace tak hroživé, že se stávají důvodem k úvahám o užívání pobytové služby.

(„Tady už o tom mluvili, že by to bylo možné, že by si to mohl každý dát, ale muselo by se to nějak zaplatit. Nikdo si to zatím nedával.“)

6.2 Další druhy/formy pomoci, podpory a péče ve městě Náchod

6.2.1 Zdravotní domácí péče

Dotazovanými nejčastěji zmiňovaná, nesociální, služba byla domácí zdravotní služba (poskytovatel Farní Charita Náchod). Všichni respondenti, kteří buď službu využili osobně, nebo pro své blízké, ji hodnotí velice kladně a potvrzují s ní dobré zkušenosti. Službu hodnotí jako velice flexibilní, pracovníky služby jako velmi ochotné, lidské a zároveň s plně profesionálním přístupem.

(„Charita mě vždycky každý den chodila a převázala mi to. Zdravotní službu mi dělala. Všechna čest teda.“)

---

¹¹ Myšleno domov pro seniory Marie

¹² V terminologii Zákona o sociálních službách služba Tísňová péče

(„Na takový odběry se nemusí normálně k lékaři, to všechno dělají. Léky nám přivezou, převazy dělají. A půjčují pomůcky, berle, vozíky. Sestra od Charity dělá moc dobré služby, protože já jak špatně chodím, a kdybych si měl chodit k paní doktorce pro léky, tak to je utrpení. Sestra nám to všechno zařídí. Velmi dobré služby, využíváme.“)

(„Manžel když měl rakovinu, jezdila domácí služba. To bylo výborný.“)

6.2.2 Senior taxi (zdravotní taxislužba)

Velmi často byla respondenty, kteří mají již nějaké potíže s mobilitou, zmiňována skutečnost, že se těžko dostávají či dopravují po městě. Tuto skutečnost ještě zhoršuje, pokud žijí v některých okrajových či kopcovitých lokalitách (např. Běloves, sídliště Branka).

Opakovaně v této souvislosti zazníval požadavek po **zvýhodněné, pro seniory finančně dostupné, individuální dopravě**, která by na zavolání přijela do místa bydliště a dotyčného dopravila po městě.

(„Mě tady chybí taková ta služba ... Já jsem byl po zákroku, bylo to v zimě, podle sestřičky jsem neměl nárok na sanitu. Tak jsem se musel dobelhat domů, nebylo kde si sednout. Tak aby byla taková služba, kde by to bylo pro nás finančně přístupné. Něco na bázi taxíku nebo já nevím.“)

Někteří respondenti považují tuto formu pomoci jako nezbytnou podmínku pro to, aby mohli setrvat ve svém bytě (či domě) a nemuseli žádat a odcházet do institucionálního bydlení (např. do domova pro seniory).

(„Já zatím nic nepotřebuji. Snad jen ... nevím, jestli tady je taková služba, že by na zavolání člověka někam odvezli. Třeba v zimě už se bojím jít. A na sanitu, to se ještě určitě necítím.“)

Tuto formu pomoci seniorů by rádi využili i senioři z okrajových částí města, kteří zatím sice nemají vážnější potíže s mobilitou, ale z důvodu ubývajících sil již nejsou schopni si například donést těžké nákupy z centrální části města.

(„Mladí jezdí do práce i mimo Náchod, a mají si jen pro návštěvu lékaře za účelem napsání receptu na léky rodičům brát dovolenou? Když jsem si chtěl zavolat normální taxi, tak na pět známých čísel v dopoledních hodinách nebylo možné se dovolat.“)

6.2.3 Dostupnost lékařské péče a pomoci ve městě Náchod

Mnoho respondentů vyjádřilo značné obavy z budoucí dostupnosti lékařské péče ve městě. Řada respondentů vnímá úbytek (případně až absenci) lékařů, zejména pak určitých specializací.

S nejistotou, zda bude lékařská péče seniorovi poskytnuta, souvisí také neochota některých lékařů vykonávat návštěvní službu. Když se tato skutečnost spojí ještě s bariérovým přístupem do lékařovy ordinace a těžkostmi, které mají někteří senioři při přesouvání se po

městě, vyrůstají z toho obavy mnoha respondentů, zda budou mít vždy, když potřebují lékaře k dispozici.

K těmto obavám se ještě přidává další, a to je – již dlouhodobě – nejistá budoucnost náchodské nemocnice. Dotazovaní napříč všemi skupinami vyjadřovali velkou rozhořčenost, nejistotu a obavy kvůli stávajícímu stavu a budoucnosti nemocnice. Obávají se, že jim nemocnice nebude schopna – ve stavu, v jakém nyní je – pomoci. Velká kritika zaznívala vůči uzavírání řady oddělení. Stejně tak je vnímána i absence pohotovostní lékárny.

Jistota lékařské (resp. zdravotní) péče a pomoci je přitom důležitým faktorem pro udržení seniorů v jejich domácím prostředí.

(„Už bychom se rádi dočkali. Bylo x výběrových řízení a pořád nic a nic. Stávající stav je šílený. To se pořád všechno oddalovalo, že už se nebude nic opravovat, že se postaví nová nemocnice. Tak to je takový největší problém v Náchodě.“)

6.3 Bydlení seniorů ve městě Náchod

Mezi dotazovanými seniory byly přirozeně **rozdílné názory na spokojenost s bydlením a celkově životem ve městě Náchod**. Někteří senioři hodnotili město Náchod jako město velmi dobré pro život i pro bydlení.

(„Já myslím, že je to tady výborné. Funguje zdravotní služba, fungují sanity, lékaři, já myslím, že si nemůžeme stěžovat. Já teda jsem z Bělovse, takže mám všude daleko, ale tak nějak to funguje.“)

Některé lokality města byly opakovaně z hlediska dostupnosti a vybavenosti hodnoceny jako nedostatečné, zejména pro seniory, kteří již nejsou schopni řídit osobní automobil a tudíž jednoduše docestovat do jiné části města. Jako obtížně dostupné a zároveň občansky špatně vybavené byly hodnoceny zejména lokality Klínek, Branka, ale také lokalita „Sídliště u nemocnice“.

(„My bydlíme na Klínku, a dokud jezdíme autem, tak je to v pohodě. Ale až jednou autem přestaneme, tak u nás není ani chodník. My když jdeme od nás směrem dolů do města, tak musíme jít pěšinkou, kde když zaprší, tak je tam bahna, že se to nedá. S kočárkem už vůbec ne. A do dneška tam chodník nikdo neudělal.“)

Většina dotazovaných považuje za **ideální lokalitu pro život seniorů** ve městě Náchod samotné centrum města.

(„Nejlepší pro seniory by bylo žít dole ve městě, na rovině. Je jasné, že to ale není pro všechny.“)

Pokud by měli doporučit **lokalitu pro výstavbu bydlení pro seniory**, jednalo by se podle většiny dotazovaných o lokalitu vedle obchodního domu Lidl, ulice Plhovská, místo po bývalé továrně Tepna.

(„To by bylo ideální, všechno na rovině, všude kousek.“)

Velmi rozdílné názory zaznívaly napříč respondenty ohledně (potencionální) výstavby nových bytů pro seniory v **lokalitě „Sídliště u nemocnice“**. Extrémní rozdíly v názorech respondentů souvisely pravděpodobně s jejich znalostí dané lokality, dále pak s jejich aktuální schopností mobility (mobilní senioři, zejména ti, co ještě řídí vozidlo, si bydlení v této lokalitě spíše umí představit). V neposlední řadě se názory lišily u respondentů, kteří aktuálně žijí v centru města, případně v rodinných domech v jiných částech města. Podle nich není bydlení v této lokalitě optimální.

Konkrétní názory dotazovaných na lokalitu „Sídliště u nemocnice“:

(„Sídliště u nemocni, to je nešikovný pro ty lidi, co mají pohybové problémy. Ty si tam nemůžou jít na nákup a musí všechno řešit ve městě. Na všechno musí odjet do města autem. Pro mechanický vozík je to neschůdné. Takhle oddělené sídliště, kde nic není, je jenom noclehárna.“)

(„Už teď je to vyloučená lokalita. A bude dál. Navíc je tam hodně silná romská komunita. Patří to mezi tu naši náhodskou mafii. A situace se tam zhoršuje.“)

(„Já zatím jezdím autem do Kauflandu, což je teďka přes ten Náchod docela hororové. Já kdybych nebyla schopná si tím autem někam dojet, nebo dojít a pak na kopec vynést velký nákup, tak u toho Vernera si nemám co koupit.“)

(„Je to na kopci a není tam žádný obchod.“)

(„Když by to bylo nad tím domovem důchodců, jako nahoře, tak tam mají Wernera, teď tam dělají další obchod, je tam nemocnice, tam máte všechno při ruce.“)

(„Je problém z toho města do kopce. Vím to podle manžela, když je nemocný s nohama, tak do toho kopce je to špatný. Nejezdí tam místní, městská doprava. Pouze linkové autobusy.“)

(„Já bych byl pro to, postavit nový byty tam nahoře. Nemocnici máte blízko, jednu jak druhou, nákup tam je taky a když chcete nějaký velký nákup, tak vás třeba rodina vezme. A jezdí každou hodinu autobus. Ta lokalita je vynikající. Tam je hned zastávka autobusu.“)

Senioři pro svůj kvalitní život potřebují dobré bydlení. To mimo jiné znamená i jistou vybavenost okolí a možnost dostat se do míst, kde uspokojí své další potřeb. Pro seniory (zejména pak seniory, kteří jsou v aktivitě již částečně omezeni) je tedy klíčové, aby měli **v dosahu bydliště** zdravotní péči, základní obchody (potravin, lékárnu, drogerie, textil),

případně aby měli možnost (například levné taxi, jistotu nějaké jiné pomoci), jak své potřeby uspokojit v jiné části města.

(„Kdyby tam¹³ někdo stavěl, tak musí pamatovat na všechno, co k tomu sídlišti patří – aby tam byly služby. Aby tam jezdilo MHD. Aby tam byla síť služeb.“)

(„Kdyby se vyřešilo, co s horní nemocnicí, tak tam by malometrážních bytů mohlo být hodně. Tam by to byla dobrá lokalita. Pokud tam ale nebude obchod, tak tam ty lidi dostaneme do pasti.“)

(„Já jsem bydlela na Babí, vysoko na koci. Už jsem tam nemohla být a šla jsem sem (do Harmonie), že to není tak na kopci. A je to při ruce, když jede dcera z práce. Můžu vám říct, že na kopec, už bych nikdy nešla.“)

Pro seniory je v souvislosti s bydlením také klíčová **bezpečnost jejich bydliště**. A to jak z hlediska bezpečnosti v dané lokalitě, kde se byt/dům nachází, ale také z hlediska „vnitřní“ bezpečnosti bytu (tj. že v bytě/domě nezůstanou bez pomoci, pokud by se jim něco přihodilo, budou schopni se dovolat o pomoc, případně někdo je bude chodit kontrolovat, atd.).

V souvislosti s bydlením je také nezbytná **dostupnost volnočasových aktivit a programů**, možnost dostat se bez velkých komplikací do kluboven spolků či svazů, které pro seniory ve městě Náchod působí.

Někteří respondenti poukazovali na to, že je ve městě Náchod nedostatek **bezbariérového bydlení**. Mimo jiné i nájemní domy Harmonie I. a Harmonie II. nenabízí zcela bezbariérové bydlení.

Dále dotazovaní upozorňují, že ve městě Náchod **dlouhodobě chybí malometrážní** (a k tomu i bezbariérové) byty. Celkem početnou skupinou, která již aktuálně malometrážní byty nutně potřebuje, jsou osoby, které dříve pracovali v dělnických profesích v průmyslových fabrikách ve městě. Tito lidé bydleli a dosud bydlí v panelákových bytech (často byty přidělené od zaměstnavatele) a nyní z finančních důvodů tyto byty nejsou schopni financovat. Zde se tedy potencionálně profiluje skupina obyvatel, kteří se mohou dostat do velké tísně – není nabídka malometrážních bytů, kam by se mohli přestěhovat, nemají finanční prostředky na udržení stávajícího bydlení, případně jim po zaplacení všeho

---

¹³ Pozn. Sídlíšťe u nemocnice

nezbytného spojeného s bydlení nezbude dostatek prostředků na další živobytí (případně léky, další nezbytné služby, atd.).

Jako **rizikové faktory, které mohou indikovat toto ohrožení** a dle kterých lze vytipovat seniory ohrožené až možnou ztrátu bydlení, lze pro město Náchod definovat:

- Osaměle žijící senior – senior, který zůstal sám po ztrátě partnera (úmrťi nebo rozvod, u rozvodu ještě rizikovější, neboť daný člověk přišel o další finanční zdroj a to vdovský/vdovecký důchod);
- Senior, který zůstal sám ve velkém bytě (ať již vlastním, ale ještě více zhoršená situace je v nájemním bydlení);
- Senior, který pracoval celoživotně v dělnických profesích (pro město Náchod typické v místních textilních továrnách) a nyní má velmi nízký důchod;
- Senior, který má rodinu mimo lokalitu, příp. rodina není ochotna/schopna mu pomoci (finančně, jinou péčí – hlavně například doprovodem, dopravou, zajištěním nákupu, apod.);
- Senior, který zůstal sám v rodinném domku
- Senior bydlící mimo centrum města, zejména lokality na kopcích (sídliště Branka, Běloves, Klínek, „Sídliště u nemocnice“).

(„Náchod je textilní město. V těch textilkách ty ženy neměly fakticky žádný velký výdělek. Dneska, když ta ženská má malý důchod a zůstane sama v paneláku, a teď se nemá kam přestěhovat. Tady chybějí takové ty malé třeba sociální byty. A zůstane v 3+1, co dřív dostali od těch textilek. Tak když platí 6 tisíc nájem a má 8,5 tisíc penzi ... tak já nevím, jak to dělají. Takoví lidi tady jsou, díky té textilní historii a průmyslu. Pokud nemají děti, které jim vypomůžou, tak je to drastický.“)

Podle některých dotazovaných se bohužel již tak děje, že tito lidé, kteří si z finančních důvodů neudrží byt a odchází bydlet na ubytovny.

(„Není ale možné tyhle lidi vyhodit támhle nahoru¹⁴, ty když nemají na nájem, tak nemají asi ani na auto.“)

(„Já sice žije ve vlastním bytě, ovšem je to velký byt a pořizovala jsem ho v době, když jsem ještě nezůstala sama. Pak všichni z rodiny umřeli. Teď jsem se dostala do situace, že je to moc velký byt, a i když je v osobním vlastnictví, tak nám začali úplně jinak počítat teplo. Já jsem topila vždycky málo, tak to bylo v pohodě. Teď už to nebudou dělat podle spotřeby, ale podle plošných metrů. To znamená, já obývám velkou plochu a nejsem schopná vůbec zaplatit tu v uvozovkách „spotřebu“. Ovšem nedovedu si teď představit, že bych se měla někam honem stěhovat. V mém věku. Navíc ze svého vlastního bytu. A jsem limitovaná důchodem.“)

(„Když žije člověk v podnájmu, tak to jeden člověk z důchodu nemá absolutně šanci utáhnout.“)

---

¹⁴ Pozn. myšleno „Sídliště u nemocnice“

6.4 Dobrovolnictví, spolková činnost¹⁵, osamocení a sociální izolace seniorů

Dotazovaní napříč všemi skupinami seniorů shodně konstatovali, že pro seniory je nesmírně potřebný **kontakt a setkávání se s dalšími lidmi**. Přirozeně se tak děje v rámci rodiny nebo v rámci blízkých či sousedských vztahů. Více jak polovina dotazovaných však žije sama (bez partnera či rodiny) a stejně tak sousedské vztahy a vazby nejsou vždy udržovány. Řada seniorů tak žije v izolaci a cítí se osaměle.

(„Dneska taková sousedská soudržnost pominula. Já když jsem se nastěhoval na Plhov, tam jsme sedávali každý den. Dneska? Málem vás už ani nikdo nepozdraví. Je velká migrace sousedů, dneska tam bydlí a zítra už tam není.“)

(„My to v Bělovi máme ještě vynikající. Sousedský vztahy jsou úžasný. Pomůžou, dají vám na sebe telefon, jestli něco budu potřebovat, ať jim zavolám.“)

Potřebu potkávat se, smysluplně a společně trávit volný čas, poskytnout si vzájemnou pomoc a podporu naplňují a nabízejí **spolky a svazy**. Ve městě Náchod je spolková činnost bohatě rozvinu, možnosti zapojit se do činnosti nějakého sdružení tu jsou pestré.

Účast na aktivitách spolků a svazů považuje většina respondentů za nesmírně hodnotné a užitečné, pro osoby v seniorském věku jako vhodnou prevenci osamělosti a ztráty chuti do života.

Spolky a sdružení jsou pro své členy také mimo jiné ideálním zdrojem informací, a to nejen o spolkových aktivitách, ale také právě o možnostech pomoci a způsobech řešení v obtížných životních situacích.

(„Je dobré pro ty seniory, když se občas scházejí a jsou sdružení třeba v tom klubu důchodců, nebo jiném svazu, když mají k sobě blízko. Pak si ty záležitosti mezi sebou projednávají, předávají zkušenosti, takže jsou v obraze.“)

Přes nesporně pozitivní fakt, že město Náchod oplývá bohatým spolkovým životem, zněla často mezi dotazovanými **kritika na chybějící zázemí a nízkou podporu pro spolkovou činnost**.

(„Ty kluby jsou přehazovaný z místa na místo. Třeba klub invalidů byl nejdříve v Hurdálkově ulici, pak zase jinde, teď taky jinde ... Podobně se schází třeba bývalí pracovníci Rubeny nebo třeba Mezu a musí chodit po hospodách. Nemají jinou možnost.“)

---

¹⁵ Mezi respondenty byli zástupci Svazu důchodců (SDČR MO Náchod), Svazu žen, Sdružení zdravotně postižených Náchod, z.s., Svazu neslyšících a nedoslýchavých, Svaz zahrádkářů, Společnost vozíčkářů Náchod, Svaz diabetiků ČR, pobočný spolek Náchod.

Mezi respondenty intenzivně zazníval požadavek na **spolkový dům**, tj. prostory pro scházení se různých spolků a sdružení. Na této potřebě se více méně shodli zástupci všech zúčastněných spolků z města Náchod.

(„Chybí dům seniorů, nebo teda dům pro takové organizace, jako je náš spolek důchodců. Pak taky zahrádkáři. Nemáme se vůbec kde scházet. A když děláme výborové schůze nebo výročky, tak musíme v hospodě. Toto je problém v Náchodě.“)

(„Když pak pořádáme nějaké přednášky, chybí nám prostory.“)

(„Díky tomu, že není kde se scházet, tak nám to zhoršuje informovanost.“)

Některé spolky se nemají vůbec kde scházet, nemají k dispozici žádné prostory, jiné označují své klubovny za nedůstojné.

Svaz důchodců (SDČR MO Náchod) má klubovnu v domě Harmonie II. Pro seniory z jiných částí města (např. bylo konkrétně opakovaně zmíněno „Sídliště u nemocnice“), kteří mají zhoršenou pohyblivost, se stává nemožné účastnit se programů svazu, protože se do klubovny nedostanou (dům je na kopci, nejede zde MHD).

(„Ta Harmonie je z ruky. A ještě do kopce. Od nás, ze Sídliště u nemocnice, se tam prostě senioři s hůlkami nedostanou.“)

Na dotaz kde by se měli lidé scházet, odpovídali dotazovaní, že spolkové aktivity pro seniory, by měly být situovány do centra města, kam je dobrá dopravní dostupnost ze všech dalších lokalit města.

O **dobrovolnickou** činnost se pokouší mimo jiné Svaz důchodců, který vyzívá své členy k dobrovolné aktivitě. Mimo jiné například shání dobrovolníky, kteří by navštěvovali ležící klienty či pacienty v různých institucionálních zařízeních.

Jako kladné hodnotí dotazovaní nové nabídky **volnočasových, kulturních a zájmových aktivit**, které podpořilo (či iniciovalo) město Náchod. Mimo jiné jde o nabídku Lidové školy umění v Náchodě nebo společný projekt pro seniory realizovaný s městem Kudowa Zdroj. Velkou nabídku volnočasových aktivit (zájezdy, přednášková činnost, jiná edukativní činnost, sportovní aktivit, apod.) realizují též jednotlivé spolky.

Některá **kulturní zařízení** jsou však ve městě Náchod pro určité skupiny **bariérová**. Například divadlo nemá zvukovou smyčku, lidé se sluchovým hendikepem nemohou využít. Kino zvukovou smyčku má, ale daného času nebyla funkční.

6.5 Doprava, pohyb a bariéry po městě Náchod

(„Jak se pohybují senioři po Náchodě? No špatně. Maximálně kam si dojdete, no pak už zavoláte jediné tu sanitu, když vám není dobře. Ale když je to takové napůl, necítíte se, nebo po ránu jdete, cítíte se a pak už ne, tak se skutečně těžko doplazíte domů.“)

Většina respondentů konstatovala, že **doprava ve městě a po městě Náchod** je dlouhodobě náročná, a to z důvodů neustálých oprav a úprav různých částí města. Respondenti obecně vyjádřili pochopení pro tyto stavební zásahy, resp. pro jejich nutnost. Situaci podle nich ale zbytečně vyhrocuje souběh několika staveb, kdy v jeden okamžik probíhají paralelně opravy v různých částech města. Město je pak těžko průjezdné z různých stran a to působí občanům velké nepohodlí.

Mezi dotazovaným padaly různé názory na **fungování městské hromadné dopravy**. Spíše aktivní senioři byli s fungování MHD spokojeni.

(„Já myslím, že ta doprava je tady dobrá. Že to není ani využitě, když koukám, tak jezdí poloprázdné autobusy.“)

Z jiných řad však zazněla kritika některých spojů a linek dopravujících občany po městě. Například z lokality Běloves se nejde napřímo dostat na hřbitov a do dalších částí města.

(„Už několik roků, mimo dva spoje, končí autobusy na nádraží (konkrétně myšleno spoje Chudoba – Bražec). Mladí vzdálenost na středisko, na Hamry k lékařům nebo na úřady, případně na hřbitov lehce překonají. Ale staří mají problémy, i časové, hledat například další spoje s přestupem na další linky. Jako řešení se nabízí zdravotní taxi, případně prodloužení linky MHD do Starého města a zpět, navazující na spoje z Pavlišova, od Dobrošova a od Radechové.“)

Některým dotazovaných chybí **seniorská sleva na městskou hromadnou dopravu** ve městě Náchod.

Velké rozdíly jsou co do možnosti dopravy do a z jednotlivých lokalit města. Jako obtížně dostupné a zároveň občansky špatně vybavené byly hodnoceny lokality Klínek, Branka, ale také lokalita „Sídliště u nemocnice“.

(„My bydlíme na Klínku, a dokud jezdíme autem, tak je to v pohodě. Ale až jednou autem přestaneme, tak u nás není ani chodník. My když jdeme od nás směrem dolů do města, tak musíme jít pěšinkou, kde když zaprší, tak je tam bahna, že se to nedá. S kočárkem už vůbec ne. A do dneška tam chodník nikdo neudělal.“)

Dotazovaní ale zároveň konstatovali, že se situace na mnoha místech lepší.

Dotazovaní poukázali na fakt, že řada – i seniorů – obyvatel jezdí po městě Náchod na kole a že ve městě chybí **cyklostezky**. Někteří senioři stále používají kolo z toho důvodu, že pěšky už nezvládnou dojet. Kolo jim pomůže odvézt těžké nákupy.

Dotazovaní, kteří mají zkušenost s cyklistikou po městě Náchod, konstatovali, že některé cyklostezky končí v silnicích a jsou tudíž maximálně nebezpečné.

Město Náchod bylo dotazovanými z hlediska fyzických **bariér** popisováno jako město příznivé pro lidi s hendikepem¹⁶. Jako pozitivní hodnotili dotazovaní fakt, že všechny veřejné instituce a důležité budovy (budovy Městského úřadu, Úřad práce, ČSSZ, budova pošty) ve městě Náchod jsou bezbariérové a pro seniory a osoby s fyzickým hendikepem dobře přístupné. Ne vždy už jsou pak přístupné všechny obchody ve městě. Hůře je na tom město Náchod v oblasti ubytovacích kapacit – hotely, apod. Jedná se veskrze o starší budovy, kde na fyzickou bezbariérovost nebylo myšleno.

(„Co se týče té bezbariérovosti, tak Náchod je na tom, z pohledu jiných měst, dobře. Město mělo dříve hodně chuť, když už se něco dělalo, upravovalo, dělat to řádné. Že by někdo hlásil, že má někde nějaký problém se někam dostat, to už je minimální. Samozřejmě, jsou obchody, kde je schod, nebo z dobrého po rekonstrukci udělají špatně.“)

Kde se lidé opakovaně setkávají s bariérami, jsou přístupy do ordinací některých lékařů. Tento fakt byl zmiňován mnoha dotazovanými a v souvislosti s neochotou některých lékařů vykonávat návštěvní službu pak seniorům velmi zneprůjemňuje život.

(„Když člověk, který sotva pajdá, tak se má támhle k paní doktorce Petráčkové vyšplhat po těch schodech nahoru.“)

Dotazovaní poukázali na některé problematické lokality, úsek a části města, které z jejich zkušenosti jsou pro pohyb seniorů či lidí se zdravotním hendikepem, problematické. Mezi tyto úseky patří¹⁷:

- Chodník v Tepenské ulici a dále kolem parkoviště k marketu Lidl – vytrhané a rozbité dlaždice;
- Běloves – špatná a rozbitá dlažba na chodníku v ulici U Zbrojnice;
- Penny market na Běloveské ulici naproti sídlišti – z druhé strany ulice není možné přejít k marketu (není zde přechod pro chodce), lidé přebíhají ulici, na které je silný provoz;

---

¹⁶ Myšleno s fyzickým hendikepem, tj. osoby používající elektrický či mechanický vozík, osoby pohybující se pomocí jiných kompenzačních pomůcek.

¹⁷ Výčet není jisto jistě vyčerpávající, obsahuje pouze údaje o ulicích, místech či lokalitách, které byly některým z dotazovaných zmíněny v rámci kvalitatívního šetření

- Cesta z Běloveské ulice na nádraží – („Když jdete z Běloveské na nádraží, tak musíte přejít k Čedoku. Pak přejdete přes tu hlavní komunikace, kde je přechod a je tam ostrůvek. Ale ten přechod je v kopci, takže když máte hole, tak musíte zvládnout to, že přejdete a znovu se dáte do kopečka. Když tohle zvládnete, přejdete koleje, a když potřebujete na úřad práce nebo k Lidlu, tak zase znovu musíte přes silnici a bez označení přes autobusové nádraží, kde jezdí autobusy. Tam už vám ani nedají místo k přecházení, takže tam lidé přecházejí živelně, aby se dostali na přechod. Takže, když běháte a nic vás nebolí, tak u toho nadáváte, ale běháte. Když ale pak ten člověk váží každý krok, tam si myslím, že je pak velký problém.“);
- Autobusové nádraží - Kapacita laviček na autobusovém nádraží je nedostačující. Nadto, lavičky na stanovištích nejsou při nepřízni počasí kryty, prší a sněží na ně a nejsou tudíž k dispozici účelu, kterému mají být.

Dotazovaní mimo jiné poukázali, že ve městě Náchod jsou doposud přítomny **bariéry i pro jiné osoby, než lidi s fyzickým hendikepem**. Jako bariérové pro osoby se zrakovým postižením bylo označeno autobusové nádraží nebo některé banky či pošta.

(„Zrakově postiženým ztěžuje život, že když přijdou k zařízení, které vydávají například v bance nebo na poště lístky s pořadím, tak oni to nevidí. Když se to nevyvolá, oni to nevidí. Třeba na poště to nevyvolají. A za zrakově postižené, je jim na nic, že se jim někde něco ukazuje. To samé je na autobusovém nádraží, kde chybí takové čtečky, které řeknou, kde se ten člověk nachází. Na to si ztěžují právě zrakáři.“)

Zástupci Sdružení zdravotně postižených konstatovali, že při odstraňování bariér (ale též při jakékoliv běžné úpravě, opravě veřejných prostor či budov) je nezbytné zapojit osoby s postižením. Je však třeba pamatovat a aktivně přizvat osoby s různými formami postižení (fyzickým, zrakovým i sluchovým hendikepem), neboť každá forma znevýhodnění vyžaduje jinou úpravu a jinou kompenzaci¹⁸.

6.6 Bezpečnost seniorů ve městě Náchod

Podle zkušeností některých dotazovaných jsou málo vidět městští strážníci v ulicích města – v některých lokalitách (např. u řeky, Plhovská ulice – lokalita za obchodním domem Lidl) se občané necítí bezpečně a přítomnost městských strážníků v ulicích by pocit bezpečí posílil.

(„Večer, když skončí divadlo, je tma. Po celé Kamenici nepotkáte městského strážníka. Tam už je mrtvo. A ten senior, když jde na autobus, domů, kamkoliv, tak potkává různá individua. Kdyby se tam strážníci, když jsou koncerty, mohli projít. Nebo v těch tmavých uličkách.“)

¹⁸ Například nájezdy u chodníků, které jsou nezbytné pro pohyb osob, které užívají vozík, jsou nebezpečné pro osoby se zrakovým hendikepem.

Některá místa, kudy např. musí projít senioři, když jdou z centra do domů Harmonie, byla označena za riziková (resp. zdržují se zde bezdomovci a další občané, kteří nahání strach). Jde například o ulice Plhovská za Lidlem a u křížení s ulicí Za teplárnou.

(„Já jsem byla zvyklá chodit na koncerty, do divadel. Ted' to bohužel není možné, protože jdu sama, to se bojím. Když dojdu na náměstí k Beránku, tak jsem už z toho špatná, protože to je daleko. A druhá věc – koukám, kde je nějaký známý, který by mě vzal sebou zpět, aspoň na půl cesty.“)

(„Když má jít člověk večer z nějaké kulturní akce kolem azyláku¹⁹, tak vám řeknu, že je to pro strach.“)

(„Lokalita kolem teplárny není bezpečná.“)

6.7 Informovanost seniorů ve městě Náchod

Napříč všemi skupinami seniorů a při společných diskusích se potvrdilo, že seniorům chybí často informace. Konkrétním příkladem může být nabídka „SANITA ZA 50 Kč“.

(„Tady jezdí sanita za 50 Kč? Aha, tak to já nevím ..., tak to je špatná informovanost. Paní tady říká, že tu něco jezdí. My o tom nevíme. Ona vůbec taková informovanost ohledně podobných služeb není.“)

Na otázku, jak by se o nabídce pomoci, služeb a dalších programech měli senioři dozvídat, odpovídali nejčastěji:

- **Městský zpravodaj**

(„Zpravodaj, ten jde do většiny rodin, tam si to přečteme. To je přece informátor o dění v Náchodě.“)

Mnozí ale Městský zpravodaj nepovažují za ideální zdroj informací, a to z toho důvodu, že se ke každému nedostane. Jak dotazovaní potvrdili, nejsou ve všech lokalitách známy odběrová místa, případně tato místa nejsou dobře vytipována.

(„Informace, časopisy, zpravodaj, Swing ... to všechny my tam v té oblasti²⁰ nemáme. Takže informace, tady ve městě ano. Ale co pro lidi, kteří jsou nahoře a nemůžou dolů a nemají internet.“)

(„V Bělovsi nevím o místě, kde by byl Zpravodaj expedovaný. Kdo jezdí do města a je pohyblivý, tak si tam na tu radnici dojde. Ale není jich mnoho.“)

- **Setkávání „kavárničky“ v domech Harmonie I. a Harmonie II.**
- **Echo**
- **Swing**

Většina dotazovaných považuje Echo a Swing za dobrý zdroj informací, neboť chodí do domácností (lidé ho mají ve schránkách).

- **Webové stránky města Náchod**

---

¹⁹ Domov pro matky s dětmi Sv. Anna, ulice Borská

²⁰ Pozn. „Sídliště u nemocnice“

- **Internet**

Pro seniory obecně není ideální zdroj informací. Stávající generace seniorů není zvyklá tento zdroj používat.

(„Kdo má počítač a internet, tak se ledacos dozví. Ten je bez problémů. Musejí mít k tomu přístup.“)

7. DOPORUČENÍ ANEB CO SENIOŘI VE MĚSTĚ NÁCHOD POTŘEBUJÍ

- Časově dostupnější pečovatelskou službu.
- Služby pro osoby s demencí a jejich rodiny.
- Dostupné nízkonákladové malometrážní bydlení ve vhodných lokalitách (tj. lokalitách s optimální vybaveností).
- Cenově dostupnou individuální dopravní službu („senior taxi).
- Podporu pro spolkový život a scházení se seniorů a lidí s hendikepem.